

RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE PRIMLJENIH PREDUJMOVA NA PRIMJERU SCHIEDEL PROIZVODNJA DIMNJAKA d.o.o. NOVI GOLUBOVEC

Androić, Mateja

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:033810>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski sveučilišni studij Marketing

Mateja Androić

**RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE PRIMLJENIH
PREDUJMOVA NA PRIMJERU SCHIEDEL PROIZVODNJA
DIMNJAKA d.o.o. NOVI GOLUBOVEC**

Završni rad

Osijek, 2022.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski sveučilišni studij Marketing

Mateja Androić

**RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE PRIMLJENIH
PREDUJMOVA NA PRIMJERU SCHIEDEL PROIZVODNJA
DIMNJAKA d.o.o. NOVI GOLUBOVEC**

Završni rad

Kolegij: Računovodstvo

JMBAG: 0067427705

e-mail: mateja.androic27@gmail.com

Mentor: Izv.prof.dr.sc. Blaženka Hadrović Zekić

Osijek, 2022.

University of Josip Juraj Strossmayer in Osijek

Faculty of Economics in Osijek

Undergraduate University Study of Marketing

Mateja Androić

**ACCOUNTING OF ADVANCES RECEIVED ON THE EXAMPLE
OF SCHIEDEL PROIZVODNJA DIMNJAKA d.o.o. NOVI
GOLUBOVEC**

Final paper

Osijek, 2022.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Mateja Androić

JMBAG: 0067427705

OIB: 50102622083

e-mail za kontakt: mateja.androic27@gmail.com

Naziv studija: Preddiplomski sveučilišni studij Marketing

Naslov rada: „Računovodstveno praćenje primljenih predujmova na primjeru Schiedel proizvodnja dimnjaka d.o.o. Novi Golubovec“

Mentor/mentorica diplomskog rada: Izv. prof. dr.sc. Blaženka Hadrović Zekić

U Osijeku, rujan 2022. godine

Potpis

Računovodstveno praćenje primljenih predujmova na primjeru Schiedel proizvodnja dimnjaka d.o.o. Novi Golubovec

SAŽETAK

Predujmovi su novčana sredstva koja se plaćaju prije nego li je ugovorena isporuka ili usluga obavljena. Temelj plaćanja najčešće je izdana ponuda ili predračun. Ubrzanje ugovorenih poslova i osiguranje naplate najčešća su svrha plaćanja predujmova. Primanje predujma pozitivno utječe na dinamiku poslovanja, no računovodstveno i porezno evidentiranje predujmova traži posebnu pažnju sudionika transakcije.

U radu se pobliže definira pojam predujma i njegovih vrsta s naglaskom na evidentiranja primljenih predujmova, kao i obveze i pripadajuća prava sudionika transakcije.

S obzirom da je Schiedel proizvodnja dimnjaka d.o.o. Novi Golubovec, poduzeće iz građevinskog sektora, prikazat će se i obrazložiti porezni aspekt evidentiranja predujmova za građevinske usluge fakturirane uz tuzemni prijenos porezne obveze, te oporezivanje predujmova u poslovima s inozemstvom.

Pri obradi navedene teme, prikazat će se i utjecaj primljenih predujmova na financijske izvještaje, odnosno na pozicije u bilanci i izvještaju o novčanom tijeku.

Ključne riječi: primljeni predujmovi, Schiedel proizvodnja dimnjaka d.o.o. Novi Golubovec, računovodstvo, financijski izvještaji

Accounting of advances received on the example of Schiedel proizvodnja dimnjaka d.o.o. Novi Golubovec

ABSTRACT

Advances are funds that are paid before the contracted delivery or service is performed. The basis of payment is most often an issued offer or preliminary invoice. Speeding up contracted work and securing payment are the most common purposes of paying advances. Receiving advances has a positive effect on business dynamics, but the accounting and tax recording of advances requires special attention from the participants of the transaction.

The paper defines the concept of advance and its types in more detail, with an emphasis on the recording of received advances, as well as the obligations and associated rights of participants in the transaction.

Schiedel proizvodnja dimnjaka d.o.o. Novi Golubovec is a company from the construction sector, so there will be present and explain the tax aspect of recording advances for construction services invoiced with domestic transfer of tax liability, as well as taxation of advances in foreign affairs.

When dealing with the mentioned topic, it will be shown the impact of the received advances on the financial statements, that is, positions in the balance sheet and the impact on the cash flow statement.

Keywords: advances received, Schiedel proizvodnja dimnjaka d.o.o. Novi Golubovec, accounting, financial statements

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1. POJAM PREDUJMA	2
2.1. Dani predujmovi	2
2.2. Primljeni predujmovi	5
2.3. Nastanak porezne obveze kod predujmova	6
2.4. Oporezivanje predujmova.....	7
3. RAČUNOVODSTVENA EVIDENCIJA PRIMLJENIH PREDUJMOVA	10
3.1. Kratkoročne obveze za predujmove	11
3.2. Dugoročne obveze za predujmove	12
3.3. Računovodstveno praćenje primljenih predujmova	13
4. UTJECAJ PREDUJMOVA NA FINACIJSKE IZVJEŠTAJE	24
4.1. Utjecaj predujmova na bilancu	25
4.2. Utjecaj predujmova na izvještaj o novčanom toku	27
5. ZAKLJUČAK	29
LITERATURA	30
POPIS SLIKA.....	31
POPIS SHEMA KNJIŽENJA.....	32

1. UVOD

Plaćanje je najvažniji i završni korak uobičajene poslovne transakcije. Za poduzeće je posebno bitno osigurati naplatu, tj. posebnu pozornost posvetiti praćenju potraživanja kako bi se osigurala likvidnost i mogućnost pravovremenog ispunjenja obveza. Zbog osiguranja nesmetanosti poslovnih procesa i ubrzanja samog tijeka istih, u uobičajenom poslovanju često susrećemo predujmove.

S aspekta sudionika transakcije, predujmove možemo podijeliti na dane i primljene. Dani predujam kupcu predstavlja potraživanja (imovinu), dok s druge strane, primljeni predujam dobavljačima predstavlja obvezu.

Za ispravno evidentiranje predujmova posebno je važna uloga računovodstva u poduzeću i poznavanje relevantnih propisa. Dobar protok informacija među odjelima osigurava poznatost detalja i namjene pojedine transakcije, te isključuje mogućnost pogrešaka u evidentiranju predujmova.

Svrha ovog završnog rada je pobliže definirati pojam predujma, njegove namjene, objasniti računovodstvenu evidenciju s naglaskom na primljene predujmove, te porezni tretman istih.

U okviru rada definirat će se obveze i prava sudionika poslovnih transakcija u postupanju s predujmovima, a posebice obveza izdavanja računa za predujam.

Nadalje, u radu će se obraditi i specifične poslovne situacije i postupanje u istima, kao što je npr. prijenos porezne obveze u tuzemstvu i poslovanje s inozemstvom.

U zadnjem poglavlju napravljen je osvrt na direktan utjecaj predujmova na financijske izvještaje, koji zainteresiranima daju uvid u sliku uspješnosti poslovanja poduzeća. Iako se primanje novčanih sredstava na transakcijski račun poduzeća smatra pozitivnim događajem, specifično kod predujma, automatski se kreira i obveza za izvršenje namjene za koju su plaćeni.

1. POJAM PREDUJMA

Predujam možemo definirati kao plaćanje unaprijed definiranog novčanog iznosa dobavljaču prije nego je roba isporučena ili je usluga izvršena (Baica, 2020:79). Prema Belaku (2006:245), „dani i primljeni predujmovi su isplate ili naplate unaprijed za određenu svrhu“.

Predujmove možemo podijeliti po vrstama, te tako razlikujemo dane i primljene, predujmove s obzirom na namjenu – najčešće za robu, odnosno zalihe ili za uslugu, te s obzirom na rok ispunjenja obveze zbog koje se daju - na kratkoročne i dugoročne.

Plaćanja se u pravilu obavljaju bezgotovinski na transakcijski račun poslovnog subjekta otvoren kod određene poslovne banke, a samo iznimno gotovim novcem uz ograničenja u vidu iznosa i namjene (Gulin i dr., 2018:337-338). Predujam može biti plaćen isključivo u novčanim sredstvima, nikako u robi ili usluzi (Cirkveni Filipović i Markota, 2019:95).

Predujam se često plaća kod ugovora velike vrijednosti ili kad je za ispunjenje ugovorenog posla potrebno duže vrijeme. Može se dogovoriti plaćanje predujma za dio ukupno ugovorenog iznosa ili pak u slučaju sukcesivne isporuke, kontinuirano plaćanje unaprijed, dio po dio. Svrha je takvog plaćanja izbjegavanje rizika naplate odnosno osiguranje naplate potraživanja ili financiranje ispunjenja ugovornih obveza isporučitelja. Plaćenim predujmom zatvara se konačni račun za isporuku dobara ili usluga. Plaćanje novčanog iznosa nevezanog na buduću isporuku ili obavljenju uslugu ne smatra se predujmom. Jamčevine, kapare i sl. koje služe kao osiguranje da će kupac izvršiti svoj dio ugovornih obaveza, također nisu predujmovi, jer se takvi iznosi po završetku ugovora vraćaju kupcu (Baica, 2020:79-96).

Predujam u poslovnim knjigama nije ni prihod ni trošak, već novčani tijek. Razlikujemo predujmove plaćene domaćim i inozemnim dobavljačima, što je bitno kod oporezivanja a i same računovodstvene evidencije (Belak, 2006:245).

2.1. Dani predujmovi

Dani predujam možemo definirati kao imovinu poduzeća jednaku iznosu novca plaćenomu prije isporuke određene robe ili usluge za koju je predujam namijenjen.

Prema Pravilniku o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja (NN br. 95/16), dani predujmovi mogu se evidentirati kao predujmovi za nematerijalnu imovinu, predujmovi za materijalnu imovinu i predujmovi za zalihe.

Glavni motiv za davanje predujma u trgovinskim interakcijama je osiguranje isporuke ili dogovorene cijene uslijed promjenjivih ekonomskih okolnosti. Uplata predujma se često ugovara kao uvjet za dodatni popust (npr. *cassa sconto*) (Belak, 2006:247).

Ovisno o svrsi za koju su dani, predujmovi se evidentiraju na različita konta koja su dio pozicija na koje će biti evidentiran i trošak ili imovina temeljem ulaznog računa za obavljenju konačnu isporuku (Baica, 2020:79). Gulin i dr. (2018:320) navode da se „dani predujmovi evidentiraju na kontima na kojima se knjiži i roba“. Belak (2006:320) ističe da „predujmovi dobavljačima sirovina i materijala, sitnog inventara, rezervnih dijelova i automobilskih guma jesu potraživanja u procesu transformacije u zalihe, te se stoga vode u sklopu zaliha za koje su dani“.

Predujmovi se najčešće daju u iznosu navedenom na izdanoj ponudi ili predračunu. Ponuda je dokument (može biti i u obliku brošure ili kataloga) informativnog karaktera i slobodne forme, te nema obvezujući karakter za potencijalnog kupca. Najčešće se navodi i rok do kojeg vrijede uvjeti navedeni na ponudi. Predračun se najčešće izdaje u situacijama kada kupac već iskaže želju za plaćanjem, te u praksi ima veću težinu od ponude. Iako sadrži podatke o plaćanju, ni predračun baš kao ni ponuda nije obvezujući dokument, odnosno potencijalni kupci ne moraju odgovoriti uplatom, te stoga i ne služe kao knjigovodstvene isprave (Minimax, 2016).

Belak i dr. (2018:6) navode da su knjigovodstvene isprave pisani dokaz ili elektronički zapis o nastaloj poslovnoj promjeni koja ima za posljedicu priljev ili odljev sredstava, ili pak tranzitorne prijenose (vremenska razgraničenja stavaka), što ponuda i predračun ne garantiraju.

Davatelj predujma ne može koristiti pretporez po predračunu, nego tek po primljenom računu za predujam nakon uplate ili po konačnom računu za isporuku ukoliko je izvršena u istom poreznom razdoblju u kojem je predujam dan (Belak, 2006:246) .

U bruto iznosu danog predujma sadržan je i PDV koji je budući pretporez. S poreznog stajališta, obveza davatelja predujma je ispravna primjena poreznih prava na pretporez koja mu omogućuje primatelj predujma ispostavljanjem računa za predujam i kasnijim za isporuku.

Prema članku 60. st. 1. Zakona o PDV-u, za priznavanje pretporeza iskazanog na računima za predujam, vrijede ista pravila kao i kod računa za isporuku ako je primljeni račun izdan u skladu s člankom 78. stavkom 1. Zakona o PDV-u. Sukladno čl. 134. st.1. Pravilnika o PDV-u, pretporez za dane predujmove može se odbiti u razdoblju oporezivanja u kojem je predujam plaćen, pod uvjetom da je zaprimljen račun za predujam. Ukoliko se desi da do roka za podnošenje prijave PDV-a za mjesec u kojem je isplatio predujam, uplatitelj ne dobije račun za predujam, ima pravo na odbitak pretporeza u onom razdoblju u kojem ga zaprimi. Pravo na korištenje pretporeza prestaje u razdoblju oporezivanja u kojem je primljen račun za obavljenju isporuku ili uslugu ili u razdoblju u kojem se dozna da je isporuka obustavljena, a predujam se vrati uplatitelju (Baica, 2020:81).

Baš kao domaćima, predujmovi se mogu dati i inozemnim dobavljačima. Predujmovi inozemnim dobavljačima specifični su po tome što se daju u inozemnoj valuti pa su podložni korekcijama zbog tečajnih razlika. Također, isplaćena svota ne sadrži PDV, odnosno ne postoji mogućnost korištenja pretporeza budući da ni primatelj ne izdaje račun za predujam (Belak, 2006:320).

Dani predujmovi se zatvaraju računima za isporuku dobara ili izvršenu uslugu. U praksi su mogući različiti slučajevi – svota isplaćenog predujma se poklapa s konačnim računom za isporuku, a može biti i manja ili pak veća od konačnog računa. Ovisno od slučaja, davatelj predujma je ili izvršio sve obveze ili ih još mora nadoknaditi, a u slučaju preplate, dogovara sa primateljem predujma povrat preplaćenog iznosa ili pak prenamjenu za buduće isporuke.

Ukoliko primatelj predujma, bez obzira da li je izdao računa za predujam ili ne, ne izvrši isporuku ili vrati predujam uplatitelju, dolazi do potrebe za otpisivanjem predujma na teret troškova. Ako primatelj predujma nakon otpisa ipak vrati predujam, potraživanja za predujmove zatvaraju se sa transakcijskim računom i ispravkom pretporeza ako je bio iskorišten, a vrijednosno usklađenje predujma s prihodom. U slučaju da nakon otpisa ipak dođe do realizacije danog predujma, knjiži se zaduženje zaliha i podmirenje fakture dobavljača iz predujma, a vrijednosno usklađenje zatvara se priznavanjem prihoda (Belak, 2006:323).

2.2. Priljeni predujmovi

O primljenim predujmovima govorimo kada poduzetnik koji nudi robu ili uslugu, i prije izvršenja istih primi novčana sredstva od primatelja isporuke. Uplati predujma, uobičajeno prethodi sklapanje ugovora, usmeni dogovor ili slanje ponude na koje se uplatitelj referira. Zaprimanjem uplate, za primatelja predujma nastale su određene obveze, mora ili obaviti isporuku ili vratiti novce (Belak i dr., 2018:438).

„Priljeni predujam predstavlja bruto naknadu iz koje se preračunatom poreznom stopom izračunava iznos obveze poreza na dodanu vrijednost, osim na predujmove za dobra i usluga na koje se primjenjuje nulta stopa PDV-a. Prilikom knjiženja obveze po primljenom predujmu, u pravilu, nema razvrstavanja prema svrsi primljenog predujma, već je analitika razvrstana po uplatiteljima“ (Belak, 2006:251).

Temeljem odredbi čl. 78. st.1. t. 4. Zakona o PDV-u, primatelj predujma obvezan je izdati račun za predujam. Važno je istaknuti da navedene točke podrazumijevaju i obvezu ispostavljanja računa i pravnim osobama koje nisu porezni obveznik. Da bi primatelj račun za predujam bio ispravan, nužno je da ispravno utvrdi porezni tretman, a kasnije kad isporuka bude dovršena, obvezan je još izravnati račun za predujam s računom za isporuku.

Račun za predujam ili avansni račun (račun za avans) mora sadržavati sve elemente računa koje propisuje čl. 79. st. 1. Zakona o PDV-u, s iznimkom podatka o količini u skladu s čl. 159. st.1. Pravilnika o PDV-u, a koji se ipak proizvoljno može dodati (Cirkveni Filipović i Markota, 2019:95).

Sukladno navedenome, račun za predujam treba sadržavati sljedeće:

1. Broj računa i datum izdavanja
2. Naziv ili ime i prezime, adresu, OIB ili PDV identifikacijski broj poreznog obveznika koji je primio predujam
3. Naziv ili ime i prezime, adresu, OIB ili PDV identifikacijski broj poreznog obveznika koji je uplatio predujam
4. Naziv predujmljenih dobara te vrstu usluge
5. Datum primitka predujma ukoliko se razlikuje od datuma računa za predujam
6. Jediničnu cijenu bez PDV-a
7. Popust ili rabat ako nije uključen u jediničnu cijenu

8. Stopu PDV-a
9. Svotu PDV-a razvrstanu po stopi PDV-a, osim u slučaju posebnog postupka za koji je isključen taj podatak
10. Zbirnu svotu naknade i PDV-a

Cirkveni Filipović i Markota (2019:96) smatraju da u slučaju kada se trgovački naziv ne može točno navesti, uz ukupnu svotu predujma, u opisu se može navesti opis dobara ili usluga koje su navedene u odredbama sklopljenog ugovora, ponude i sl.

Za razliku od računa za isporuku koji je uvijek i porezni i računovodstveni dokument, račun za predujam je uglavnom porezni dokument jer ga ne treba evidentirati u poreznim knjigama ukoliko na njemu nije obračunat PDV. Služi kao računovodstveni dokument samo kada se temeljem njega iskazuje obveza za PDV ili pravo na pretporez.

Iznimno, porezni obveznik nije obvezan izdati račun za predujam ukoliko je račun za obavljenju isporuku dobara ili usluga izdan do roka za podnošenje prijave PDV-a za razdoblje oporezivanja u kojem je primio predujam. U tom slučaju, a kada je vrijednost isporuke jednaka ili veća iznosu primljenog predujma, obveza PDV-a i pretporez bit će iskazani u istom iznosu i u slučaju da se račun za predujam izda kao i u slučaju da se ne izda. Međutim, u slučaju kada je vrijednost isporuke manja od uplaćenog predujma, primatelj predujma treba utvrditi razliku predujma koja nije pokrivena isporukom, te ipak ispostaviti račun za predujam (Baica, 2020:81).

2.3.Nastanak porezne obveze kod predujmova

Za nastanak porezne obveze kod predujmova ključan je trenutak naplate, a ne trenutak isporuke dobara ili obavljene uslugu, što je propisano čl. 30. st. 5. Zakona o PDV-u (NN br. 73/13. – 106/18.) i čl. 37. Pravilnika o PDV-u (NN br. 79/13. – 1/19.) (Cirkveni Filipović i Markota, 2019:95). Predujam promatramo kao poreznu obvezu iz kuta poreznog obveznika koji je predujam primio, te kao pravo na pretporez iz kuta davatelja predujma. Oporezivanje predujmova i korištenje prava na pretporez zahtijeva od sudionika transakcije propisana ponašanja.

Porezna obveza za primatelja predujma nastaje primitkom predujma i protekom obračunskog razdoblja. Obveza poreza na dodanu vrijednost za primljeni predujam izračunava se kao

umnožak bruto naknade i preračunate stope. Primatelj predujma ne može svoju obvezu odgoditi neizdavanjem računa za predujam. Rok u kojem primatelj mora izdati račun za predujam nije izričito naveden. Pretpostavlja se da je to trenutak kada sazna da je primio predujam, odnosno kad mu je dostupan izvadak žiro računa. Iako porezna obveza za primatelja predujma nastaje po osnovi primitka predujma, davatelj predujma ne može koristiti pravo na pretporez sve dok od primatelja ne primi račun za predujam (Belak, 2006:245-246).

Kod oporezivanja predujmova primjenjuju se ista pravila vezana na poreznu stopu, mjesto oporezivanja, porezna oslobođenja, prijenos porezne obveze i posebne postupke oporezivanja kao i kod buduće isporuke za koju je taj predujam dan, odnosno primljen. U redovnom poslovanju, pojedini detalji buduće isporuke mogu biti nepoznati ili nedovoljno definirani, što je najčešći razlog za nastanak problema i nedoumica u dosljednoj primjeni poreznih pravila. U Europskoj uniji ne postoji jednoznačna primjena pravila kod evidentiranja, odnosno oporezivanja predujmova. Većini članica oporezivanje predujmova nije poznato, a samim time ni obveza primatelja za izdavanjem računa za predujam (Baica, 2020:79).

Važno je naglasiti razliku između izdanog računa za primljeni predujam i računa za dobra ili usluge izdanog prije isporuke, a bez da je predujam primljen, što se također dešava u praksi. U tom slučaju, temeljem čl. 30. st.1. Zakona o PDV-u, porezna obveza nastaje tek kada se dobra ili usluge isporuče.

2.4. Oporezivanje predujmova

Oporezivanje predujmova zahtjeva posebnu pažnju poslovnih subjekata - sudionika transakcija.

Porezni tretman predujmova propisan je odredbama Zakona o porezu na dodanu vrijednost (u daljnjem tekstu: Zakon o PDV-u) i to u Narodnim novinama (u daljnjem tekstu: NN) br. 73/13, 99/13, 148/13, 153/13, 143/14, 115/16, 106/18 i 121/2019, te odredbama Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost (u daljnjem tekstu: Pravilnik o PDV-u) objavljenim u NN br. 79/13, 85/13, 160/13, 35/14, 157/2014, 130/15, 1/17, 41/17, 128/17, 1/19 i 1/2020.

Belak (2006:245-246) navodi sljedeće specifičnosti oporezivanja i knjiženja predujmova:

- 1.) predujmovi su oporezivi iako isporuke nisu obavljene

- 2.) porezna obveza za primljene predujmove nastaje istekom obračunskog razdoblja u kojem su naplaćeni
- 3.) davatelj predujma može koristiti pravo na pretporez samo ako je od primatelja predujma primio račun za predujam

Prema Belaku (2006:246), davatelj predujma može koristiti pravo na odbitak pretporeza ukoliko ispuni tri sljedeća uvjeta:

- 1.) da je uplatio predujam
- 2.) da je primio račun za predujam
- 3.) da je račun za predujam ispostavljen prema Zakonu o PDV-u, odnosno da je ispravan

„Potencijalni davatelj predujma ne može koristiti pravo na odbitak pretporeza ako je primio račun za predujam prije uplate (ili po izdanom predračunu), nego tek po uplati“ (Belak, 2006:246).

Svota PDV-a računa se primjenom preračunane stope na svotu primljenog predujma ovisno o tome da li je predujam primljen za robu koja je oporeziva stopom PDV-a od 25%, 13% ili 5%. Člankom 47. stavkom 4. Pravilnika, propisana je formula za preračunate stope koja se dobije tako da stopu PDV-a podijelimo sa 100 + stopa PDV-a i množimo sa 100. Primjenom formule dobijemo da preračunata porezna stopa za 25% iznosi 20%, za 13% je 11.5044%, a za 5% je 4,7619% (Jurić, 2021:20).

Budući da se predujam knjiži na poziciji imovine za koju se daje, potrebno je odmah izdvojiti porez na dodanu vrijednost sadržan u bruto naknadi za predujam na poseban konto – pretporez, jer nije dio imovine za koju se predujam daje. Ukoliko se predujmovi, odnosno konačne isporuke dobara ili usluga ne realiziraju u uplaćenom iznosu, moguće su i korekcije poreza. Ako je konačan račun viši od iznosa primljenog predujma, porezna osnovica se uvećava za razliku za koju je konačan račun veći od predujma, te ista ta razlika ulazi primatelju u novu obvezu za porez, dok istodobno davatelj ostvaruje pravo na pretporez u istom iznosu. Ukoliko je konačan račun za isporuku niži od iznosa predujma, dolazi do smanjenja porezne osnovice. U tom slučaju, primatelj predujma može smanjiti svoju obvezu za porez tek kada davatelj predujma ispravi pretporez i o tome pisano obavijesti primatelja predujma, odnosno isporučitelja dobara ili usluga. Ispravci se obavljaju u obračunskom razdoblju u kojem je promijenjena porezna osnovica. Ako se odustaje od isporuke, porez i pretporez mogu biti ispravljani tek nakon što najmanje jedna strana (neovisno da li primatelj ili davatelj predujma) obavijesti drugu da odustaje od isporuke. Primatelj predujma u tom slučaju ispravlja poreznu

obvezu tek nakon ispravka pretporeza kod davatelja predujma i pismene obavijesti o tome (Belak, 2006:253).

Oporezivost predujmova ovisi o oporezivosti isporuke za koju je namijenjen. Drugim riječima, porezno oslobođenje koje se odnosi na isporuke dobara i usluga, primjenjuju se i na predujmove. Pristupanjem Hrvatske Europskoj uniji te prilagodbom porezne regulative, uvedena su pojedina oslobođenja od oporezivanja specifična baš za predujmove. S obzirom da se predujam ne oporezuje u ostalim članicama Europske unije, odredbama članaka 38. i 39. Pravilnika o PDV-u, predujmovi primljeni ili dani za određene transakcije s Europskom unijom, ali i s trećim zemljama, oslobođeni su obračunavanja PDV-a. Također, prema mišljenju Ministarstva financija – Porezna uprava, u ovim slučajevima ne postoji niti obveza izdavanja računa za predujam (Baica, 2020:84).

U tuzemnom poslovanju susrećemo se s isporukama koje se obavljaju uz prijenos porezne obveze. Prema čl. 75. st. 3. Zakona o PDV-u, takve isporuke odnose se na:

- građevinske usluge,
- isporuke rabljenog materijala,
- isporuke nekretnina,
- isporuke nekretnina koje je prodao ovršenik,
- prijenos emisijskih jedinica stakleničkih plinova,
- određene isporuke dobara i usluga u svrhu suzbijanja iznenadnih i golemih prijevara koje mogu dovesti do značajnih financijskih gubitaka,
- te isporuke betonskog čelika i željeza i proizvoda od betonskog čelika

U slučaju da poslovni subjekt primi predujam za navedene isporuke, obvezan je ispostaviti račun za predujam, ali uz prijenos porezne obveze pozivajući se na članak 75. st. 3. Zakona o PDV-u. Takav račun uz podatak o količini, ne treba sadržavati stopu PDV-a, svotu PDV-a i zbrojne svote naknade i PDV-a. Račun za predujam nije potrebno izdati ukoliko se isporuka finalizira u istom poreznom razdoblju (Mišljenje Porezne uprave, 2020:112-113). S obzirom da su primljeni predujmovi u najvećem broju slučajeva oporezivi PDV-om, PDV obračunat na predujmove u Obrascu PDV treba se evidentirati u identičnim poljima gdje će se evidentirati i PDV obračunat na isporuku. Identično je i kod davatelja predujma. PDV iskazan na primljenom računu za predujam iskazuje se na istim pozicijama pretporeza kao i kod primljenog računa za isporuku za koju je uplatio predujam.

3. RAČUNOVODSTVENA EVIDENCIJA PRIMLJENIH PREDUJMOVA

Primljeni predujmovi s bilančnog gledišta predstavljaju obvezu za primatelja, odnosno poduzetnik je dužan u dogledno vrijeme obaviti isporuku dobara ili usluga ili u suprotnome, vratiti primljeni novac.

Obveze su uz imovinu i kapital jedan od sastavnih dijelova bilance, a pokazuju koji dio imovine pripada vjerovnicima kojima taj dio treba platiti u novcu, vratiti u obliku druge imovine ili pružanjem usluga u budućnosti. Obveze su rezultat prošlih transakcija ili događaja. Upravo je na primjeru primljenih predujmova vidljivo da su širi pojam od novčanih obveza, jer se u ovom slučaju podmiruju isporukom robe ili izvršenjem usluga (Gulin i dr., 2018:350).

Ovisno o svrsi za koju su primljeni i vremenskom roku u kojem se očekuje izvršenje obveze, predujmovi se evidentiraju na konta kratkoročnih ili dugoročnih obveza, sa razradom po sudionicima transakcija.

Kod primljenog predujma u praksi često susrećemo evidentiranje kroz izravno smanjenje potraživanja, a kod danog izravno smanjenje obveza, no navedena praksa nije ispravna sa stajališta bilanciranja (Jurić, 2021:19).

S praktične točke gledišta, obveze za primljene predujmove se vrednuju, odnosno evidentiraju u poslovnim knjigama i iskazuju u bilanci po fer tržišnoj vrijednosti dobara ili usluga koje će se isporučiti za podmirenje obveza (Gulin i dr., 2018:351).

Kod evidentiranja predujmova za koje je izdan račun za predujam javlja se određena specifičnost. Naime, obveza nastaje i evidentira se primitkom novčanih sredstava, a temelj za knjiženje je bankovni izvod. U ovom slučaju, s ispostavljenog računa za predujam u glavnoj knjizi evidentira se samo PDV, dok se u slučaju kada PDV nije obračunat, račun za predujam uopće ne evidentira u poslovnim knjigama (Baica, 2020:88).

Obveza vođenja knjiga evidencija: Knjiga izlaznih računa (Obrazac I-RA) i Knjiga ulaznih računa (Obrazac U-RA) radi osiguravanja podataka o izdanim i primljenim računima te PDV-u sadržanom u tim računima, propisana je odredbom čl. 163. st. 2. Pravilnika o PDV-u. Odredbom čl. 164. st. 3. i čl. 165. st. 2. Pravilnika, računi za primljene predujmove upisuju se

u knjigu izdanih računa, a računi za plaćene predujmove u knjigu primljenih računa (Baica, 2020:85)

3.1. Kratkoročne obveze za predujmove

O kratkoročnim obvezama za predujmove govorimo kada obveza, odnosno postupanje po predujmu, dospijeva unutar godine dana ili jednog normalnog poslovnog ciklusa od dana primitka predujma.

Uobičajene obveze prema dobavljačima nastaju i knjiže se na temelju primljenog računa, no u slučaju predujma, obveza nastaje uplatom novčanih sredstava od „budućeg“ kupca u svrhu neke buduće isporuke dobara ili usluga (Belak i dr., 2018:438).

Obveze za primljene predujmove evidentiraju se kao i kratkoročne obveze prema dobavljačima za dobra i usluge, te obveze za nefakturirane usluge na računima skupine 22, i to na računu 225. Obveze za primljene depozite i jamstva koja se u praksi često brkaju sa predujmovima ne evidentiraju se na računima navedene skupine. Obveze prema dobavljačima u zemlji koje dospijevaju u roku godine dana vode se u okviru osnovnog konta 220. Osnovni konto se raščlanjuje dodatno na dobavljače dobara, dobavljače usluga, dobavljače opreme, postrojenja i nekretnina i sl. Svaki od navedenih analitičkih računa se dalje može raščlaniti tako da svaki od dobavljača po nazivu ima svoj račun. Obveze prema dobavljačima iz EU i inozemstva knjiže se odvojeno od tuzemnih, na posebnom računu (221) (Belak i dr., 2018:431).

Poduzeće Schiedel proizvodnja dimnjaka d.o.o. u redovnom poslovanju od svojih kupaca prima kratkoročne predujmove, odnosno one po kojima ima obvezu izvršiti isporuku robe u što kraćem roku, do godine dana.

Na kupčevu inicijativu, zatražena je i izdana ponuda za čelični dimnjak fi 20 od 10 metara. Budući da poduzeće Schiedel proizvodnja dimnjaka d.o.o., navedeno ne drži na skladištu, odnosno nema na zalihama, radi ubrzanja dugog roka isporuke, uslijed nestašice materijala i radne snage, dogovara uplatu predujma.

Shema 1. Primjer knjiženja kratkoročnog predujma

Kratkoročne obveze za predujmove		Obveza PDV-a za predujmove	
(2) 7.000,00	(1) 35.000,00	(3) 7.000,00	(2) 7.000,00
(3) 28.000,00			

Transakcijski račun (ŽR)	
(1) 35.000,00	(3) 35.000,00

1. Predujam je plaćen na transakcijski račun poduzeća
2. Obračunat je PDV na primljeni predujam
3. Isporuka robe je izvršena

Izvor: izrada autora – prilagođeno prema Belak (2006)

Na primjeru je evidentno pojavljivanje predujma u iznosu od 35.000,00 kn, odnosno povećanje novca na transakcijskom računu poduzeća, dok istovremeno raste i pozicija obveza za kratkoročne predujmove u identičnom iznosu. Nakon izdavanja računa za predujam, obveza za predujam se dodatno raščlanjuje na osnovicu (28.000,00 kn) i obvezu za PDV u iznosu od 7.000,00 kn. Po izdavanju konačnog računa za isporuku u iznosu predujma, zatvara se kratkoročna obveza za predujmove, obveza za PDV, te predujmom zatvara konačni račun.

3.2. Dugoročne obveze za predujmove

Poslovni događaji koji bi se u bilanci evidentirali kao dugoročne obveze, odnosno da se njihovo izvršenje očekuje u roku duljem od godine dana ili normalne poslovne godine, u praksi su vrlo rijetki. Čak i ako podmirivanje dopijeva u roku dužem od 12. mjeseci nakon izvještajnog

razdoblja, prema MRS 1. t. 70., takvu obvezu treba klasificirati kao kratkoročnu. Dugoročne obveze prema dobavljačima evidentiraju se na računu 225.

Predujmovi koji su primljeni za ugovorenu uslugu ili isporuke dobara, a koje će biti obavljene u razdoblju dužem od godine dana od datuma bilance smatraju se dugoročnim obvezama. Takve dugoročne obveze za predujmove knjiže se na računu 254. U praksi je tu najčešće riječ o predujmovima za gradnju objekata i poslovnih postrojenja, ili kakvih specifičnih proizvoda (npr. lokomotiva), rjeđe za isporuke zaliha i sl. (Belak i dr., 2018:522).

„Porezna obveza nastaje u trenutku primitka predujma, primatelj ima obvezu izdati račun sa svim propisanim elementima, a PDV se obračunava primjenom preračunane stope. Na temelju računa za predujam, provodi se storno dugoročne obveze za predujam u korist kratkoročne obveze za PDV. Ukoliko se primljeni predujam ne realizira, vraća se uplatitelju. Za predujmove koji su ostali neiskorišteni, te je od njihovog primitka prošlo više godina i nastupila je zastara, a iz raznih razloga ne mogu se više vratiti uplatitelju (npr. likvidiran je), stanje obveze može se prenijeti u prihod“ (Belak i dr., 2018:523).

3.3. Računovodstveno praćenje primljenih predujmova

Nakon što primi predujam, primatelj je obvezan u istom obračunskom razdoblju izdati račun za predujam s elementima propisanim Zakonom o PDV-u.

U nastavku će se na konkretnim primjerima navesti nekoliko situacija iz redovnog poslovanja poduzeća iz naslova.

Poduzeće Schiedel proizvodnja dimnjaka d.o.o. iz Novog Golubovca, registrirano za proizvodnju i veleprodajnu distribuciju dimnjačkih sistema i kamina, u sklopu svog poslovanja susreće i evidentira predujmove.

Razlog zbog kojih poduzeće daje predujmove je uglavnom u korištenju popusta na avansno plaćanje ili pak dani predujam služi kao osiguranje brže, odnosno pravovremene isporuke uslijed poremećaja ekonomskih okolnosti u kojima se redovito poslovanje našlo uslijed posljedica pandemije i ratnih sukoba.

Evidentiranje primljenih predujmova je česta praksa u poslovanju poduzeća. Uplatitelji predujmova su budući kupci naručene robe – dimnjačkih sistema, odnosno poduzetnici – pravne i fizičke osobe koje obavljaju registriranu djelatnost, ali to mogu također biti i druge pravne osobe, poput ustanova, tijela državne uprave i sl. Predujam plaćaju po ponudama koje poduzeće izdaje na zahtjev potencijalnih kupaca.

Slika 1. Primjer izdane ponude

Schiedel Proizvodnja dimnjaka d.o.o. Golubovec 26 49255 NOVI GOLUBOVEC OIB: 81374141164		Poduzeće FIGIS - TIM d.o.o. Augusta Šenoa 11 10370 Dugo Selo OIB:22947105601		
Ponuda: 20024161 Datum izdavanja ponude: 30.05.2022. Način dostave: dostava (M) Ponuda vrijedi za avansno plaćanje Izradio: D.B.				
Redni br.		Količina	Jedinična cijena u kn	Svota u kn
1.	Set dimnjaka UNI plus 20m	20	6.154,68	123.093,60
Ukupno bez PDV-a:				123.093,60
Osnovica za PDV - 25%:				123.093,60
PDV 25%:				30.773,40
Ukupno:				153.867,00
Način plaćanja: transakcijski račun Rok isporuke: do 15 radnih dana Prije narudžbe, molimo Vas, provjerite specifikaciju ponude. Za dodatna pitanja ili pomoć obratite se našoj tehničkoj službi ili prodajnom predstavniku. Ponuda vrijedi do 10.06.2022.				
Schiedel Proizvodnja dimnjaka d.o.o. MBS: 080013171 Temeljni kapital: 10.000.000,00 kn uplaćen u cijelosti Žiro-račun (IBAN): HR5524840081101763674 Uprava društva: P. P.				

Izvor: izrada autora

Ukoliko potencijalni kupac prihvati ponudu, te izvrši plaćanje, konkretno, prije nego li će roba biti isporučena, poduzeće uplatu evidentira kao primljeni predujam, što je ujedno i potvrda narudžbe ponuđene robe. Knjiženje predujmova provodi se na transakcijski račun poduzeća, a ukoliko predujam plati kupac iz inozemstva, knjiži se na devizni račun. Nakon evidentiranja uplate, izdaje se račun za primljeni predujam.

Slika 2. Primjer računa za predujam sa svim potrebnim elementima

Schiedel Proizvodnja dimnjaka d.o.o. Golubovec 26 49255 NOVI GOLUBOVEC OIB: 81374141164		Šifra kupca: 1013791 FIGIS - TIM d.o.o. Augusta Šenoje 11 10370 Dugo Selo OIB:22947105601	
Račun za predujam: 12000796			
Datum izdavanja računa: 03.06.2022. Datum primitka predujma: 03.06.2022. Vrijeme izdavanja: 08:05:33 Referenca: nalog br. 1559724			
Redni br.		Jedinična cijena u kn	Svota u kn
1.	Plaćena ponuda br. 20024161 za dimnjake	123.093,60	123.093,60
Ukupno bez PDV-a:			123.093,60
Osnovica za PDV - 25%:			123.093,60
PDV 25%:			30.773,40
Ukupno:			153.867,00
Oznaka operatera: M. A.		Direktor prodaje: T. G.	
Schiedel Proizvodnja dimnjaka d.o.o. MBS: 080013171 Temeljni kapital: 10.000.000,00 kn uplaćen u cijelosti Žiro-račun (IBAN): HR5524840081101763674 Uprava društva: P.P.			

Izvor: izrada autora

Poduzeće Schiedel proizvodnja dimnjaka d.o.o. zbog racionalizacije vremena i troška, na kraju obračunskog razdoblja izdaje račun za predujam samo za one uplate po kojima roba nije izdana u istom obračunskom razdoblju. Konkretno, ukoliko poduzeće primi predujam za robu 16. siječnja, a isporuku dobara obavi i račun ispostavi 28. siječnja u identičnom iznosu primljenog predujma, nije dužno ispostaviti račun za primljeni predujam jer je roba izdana u istom mjesecu, a konačni račun izdan do 20. veljače, kada je ujedno i rok za podnošenje prijave PDV-a za mjesec siječanj u kojem je uplata zaprimljena. Ukoliko iznos računa izdanog 28. siječnja bude manji od primljenog predujma 16. siječnja, poduzeće je obvezno izdati račun za predujam za razliku iznosa.

Pri izradi računa za predujam u poduzeću Schiedel proizvodnja dimnjaka d.o.o. posebna pozornost pridaje se namjeni primljenog predujma. Provjerava se da li je predujam plaćen za robu s uključenom građevinskom uslugom montaže, odnosno da li je plaćen za isporuke s tuzemnim prijenosom porezne obveze, kako bi se račun za predujam ispostavio ispravno s poreznog gledišta. Također, za primljene predujmove iz inozemstva, račun za predujam se ne izdaje.

Nakon evidentiranja predujma i računa za primljeni predujam, slijedi isporuka za koju se izdaje račun. S izdavanjem finalnog računa ujedno nastaje i porezna obveza za isporuku. Ukoliko je prethodno izdan račun za predujam, propisana je obveza iskazivanja prebijanja PDV-a iskazanog na računu za isporuku s PDV-om iz računa za predujam. Prema mišljenju Ministarstva financija – Porezne uprave iz 2013. g., u konkretnom slučaju nije potreban ispravak pretporeza jer se račun za predujam ne stornira, nego se na računu za isporuku iskazuje samo razlika. Dakle, potrebno je račun za isporuku povezati s računom za predujam, te to isto prikazati na računu za isporuku.

Račun za isporuku kojem je prethodio račun za predujam sadrži specifične elemente u odnosu na „obične“ račune.

Na takvom računu uz uobičajene, moraju biti upisani i sljedeći podaci:

1. Broj računa za predujam
2. Porezna osnovica po stopama PDV-a
3. Obračunati PDV po stopama PDV-a

Ukoliko se račun za isporuku zatvara s više predujmova, potrebno je navesti broj svakog računa i njegovu svotu.

Od 1. srpnja 2013., odredbama novog Zakona o PDV-u uvedena je obveza izravnjanja računa za predujam na samom računu za isporuku, te je time prestao razlog postojanja storno računa za predujam. Izdavanje storno računa za predujam više nije dozvoljeno, a porezni obveznici koji ga i dalje izdaju mogu biti kažnjeni zbog neispravne primjene Zakona.

Slika 3. Konačni račun za isporuku s prikazom izravnjanja s računom za predujam

Schiedel Proizvodnja dimnjaka d.o.o. Golubovec 26 49255 NOVI GOLUBOVEC OIB: 81374141164		Šifra kupca: 1013791 FIGIS - TIM d.o.o. Augusta Šenoa 11 10370 Dugo Selo OIB:22947105601		
Račun broj: 202230001394/1/1				
Datum izdavanja računa: 23.06.2022.				
Datum isporuke: 23.06.2022.				
Vrijeme izdavanja: 11:23:16				
Referenca: nalog br. 1559724				
Redni br.		Količina	Jedinična cijena u kn	Svota u kn
1.	Set dimnjaka UNI plus 20m	20	6.154,68	123.093,60
Ukupno bez PDV-a:				123.093,60
Osnovica za PDV - 25%:				123.093,60
PDV 25%:				30.773,40
Ukupno:				153.867,00
Uplaćeno po računu za predujam br. 12000796				153.867,00
Osnovica PDV-a iz predujma				123.093,60
PDV iz predujma - 25%				30.773,40
Razlika PDV-a 25%				0,00
Razlika za plaćanje				0,00
Način plaćanja: transakcijski račun				
Oznaka operatera: M. A.		Direktor prodaje: T. G.		
Schiedel Proizvodnja dimnjaka d.o.o. MBS: 080013171 Temeljni kapital: 10.000.000,00 kn uplaćen u cijelosti Žiro-račun (IBAN): HR5524840081101763674 Uprava društva: P. P.				

Izvor: izrada autora

S obzirom na visinu primljenog predujma u odnosu na vrijednost obavljene isporuke, u praksi se mogu pojaviti tri slučaja s uključenim PDV-om, a to su sljedeći:

1. Iznos predujma je jednak vrijednosti isporuke
2. Iznos predujma je manji od vrijednosti isporuke
3. Iznos predujma je veći od vrijednosti isporuke

U prvom slučaju, kada su predujam i konačan račun isporuke jednaki, PDV je plaćen u razdoblju kada je predujam primljen, te u razdoblju isporuke nema dodatnog poreznog opterećenja. Po ispostavljenom računu knjiže se potraživanja od kupaca, a protu stavka je prihod od prodaje i obveza za PDV. Potraživanje se zatvara dijelom iz predujma, a dijelom pomoću umanjene obveze za PDV (Belak, 2006:251).

Shema 2. Primjer knjiženja primljenog predujma kada je račun za isporuku jednak visini predujma

Transakcijski račun	Obveze za primljene predujmove
(1) 35.000,00	(4) 28.000,00 35.000,00 (1) 7.000,00 (2)
PDV u primljenim predujmovima	Potraživanja od kupaca
7.000,00 (2) 7.000,00 (4)	(3) 35.000,00 35.000,00 (4)
Obveza za PDV	Prihod od prodaje robe
7.000,00 (3)	28.000,00 (3)

1. Predujam je primljen u iznosu od 35.000,00 kn
2. Izdan je račun za primljeni predujam

3. Isporučka robe je izvršena u iznosu 35.000,00 kn
4. Potraživanje od kupca zatvara se primljenim predujmom

Izvor : izrada autora – prilagođeno prema Belak (2006)

U slučaju da je vrijednost isporuke veća od primljenog predujma, u razdoblju primitka predujma, PDV se obračunava preračunatom stopom, dok se u razdoblju isporuke u Obrazac PDV iskazuje razlika između PDV-a obračunatog na isporuke i onog iskazanog na računu za predujam.

Primjer knjiženja u slučaju kad je primljeni predujam u iznosu 35.000,00 kn, a konačni račun ispostavljen u iznosu od 40.000,00 kn, slijedi u nastavku:

Shema 3. Primjer knjiženja primljenog predujma kada je račun za isporuku viši od iznosa predujma

Primljeni predujmovi		Obveze razlike pretporeza i poreza	
(5) 28.000,00	28.000,00 (1)	(3) 7.000,00	7.000,00 (2)
Transakcijski račun		Obveza za PDV	
(1) 35.000,00	7.000,00 (3)	(2) 7.000,00	7.000,00 (1)
(6) 5.000,00			8.000,00 (4)
			7.000,00 (5)
Potraživanja od kupaca		Prihod od prodaje robe	
(4) 40.000,00	35.000,00 (5)		32.000,00 (4)
	5.000,00 (6)		

1. Evidentiran je primljeni predujam
2. Saldiran je PDV
3. Račun za predujam je izdan
4. Roba je isporučena te je konačni račun izdan

5. Potraživanje od kupca je djelomično zatvoreno predujmom
6. Kupac plaća razliku kojom zatvara potraživanje u cijelosti

Izvor: izrada autora – prilagođeno prema Belak (2006)

Kada je pak vrijednost isporuke manja od iznosa primljenog predujma, treba izvršiti ispravak računa u skladu s člankom 33. stavkom 7. Zakona, kojim se propisuje postupak ispravka porezne osnovice. Preplaćeni iznos predujma u tom slučaju će ili biti vraćen kupcu ili prenamijenjen za neku buduću isporuku.

Primjer knjiženja u slučaju kad poduzeće primi predujam u iznosu od 35.000,00 kn, a konačni račun izda u iznosu od 30.000,00 kn:

Shema 4. Primjer knjiženja primljenog predujma kada je račun za isporuku niži od iznosa predujma

Transakcijski račun	Primljeni predujmovi
(1) 35.000,00	(5)24.000,00 28.000,00(1)
	8.000,00 (7) 1.000,00 (6)
Potraživanja od kupaca za usluge	Obveza za PDV
(4) 30.000,00	(2)7.000,00 7.000,00 (1)
	6.000,00 (4)
	6.000,00 (5)
Obveze po razlici poreza i predujma	Prihod od prodaje robe
(3) 7.000,00	24.000,00 (4)

Pretporez po ulaznim računima	
(6) 1.000,00	

1. Predujam je primljen
2. PDV je saldiran
3. Izdan je račun za predujam
4. Izdan je konačni račun za isporuku
5. Zatvaranje nastalog potraživanja primljenim predujmom
6. Ispravak obveze za PDV
7. Isplata viška predujma kupcu

Izvor: izrada autora – prilagođeno prema Belak (2006)

Ukoliko isporuke po određenim iznosima predujma neće niti biti, prodavatelj i kupac se moraju dogovoriti o postupanju s takvim predujmom.

Kad se iznos predujma vrati kupcu u istom poreznom razdoblju kad je i zaprimljen, nema obveze za ispostavljanjem računa za predujam, te se takve transakcije neće ni prikazivati u poslovnim knjigama.

Člankom 134. st. 2. Pravilnika propisano je da ukoliko po plaćenom predujmu ne dođe do isporuke dobara ili usluge, a plaćeni predujam se vrati uplatitelju, on gubi pravo na odbitak pretporeza. U tom slučaju on mora pisano obavijestiti primatelja predujma da je obavio ispravak pretporeza, a primatelj predujma tada smanjuje svoju poreznu osnovicu. Iz odredbe čl. 134. st. 2. vidljivo je da pravo na pretporez prestaje samim činom povrata predujma, te je stoga irelevantno da li je kupac primio pisanu obavijest da mu je predujam vraćen, bilo dopisom ili u obliku storno računa za predujam. Stoga je za kupca važno da razvije sustav praćenja i kontrole izdanih računa po uplaćenim predujmovima. Primatelj predujma obvezu za PDV može umanjiti samo po primitku obavijesti od kupca o umanjenju pretporeza po računu za predujam i u razdoblju primitka istog. Storno računa za predujam u slučaju povrata predujma nije obvezan.

Preplaćeni predujam može se prenamijeniti, odnosno u slučajevima kad davatelj i primatelj predujma imaju već ugovorene daljnje isporuke iste vrste dobara ili usluga, predujam nije ni potrebno vraćati. Isto je važno jer za nove isporuke koje se bitno razlikuju od onih za koje je predujam primljen, trebalo bi ispostaviti novi račun za predujam, a stari stornirati. Na taj način treba obavezno postupati kad nova isporuka ima drugačiji porezni tretman od one za koju je predujam inicijalno uplaćen.

Zadržavanje predujma za kojeg nema dokaza da je isporuka obavljena ili predviđena, smatra se neosnovanim. U tom slučaju moguće su porezne posljedice za primatelja i za davatelja predujma. Nakon proteka roka za zastaru, nadzorna tijela posebnu pažnju posvećuju takvim predujmovima, te je moguće zasnovati pretpostavke da u pozadini postoji prikriveni razlog zašto predujam nije vraćen.

Prema čl. 159. st. 3. Pravilnika, u slučaju kada primatelj primi predujam od treće osobe, a ne primatelja isporučenih dobara i usluga, na računu se iskazuje cjelokupna naknada uključujući i naknadu druge osobe, te PDV mora biti obračunan na ukupni iznos naknade (Baica, 2020:94-66).

Schiedel proizvodnja dimnjaka d.o.o., kupcima uz svoje redovne proizvode - elemente raznih dimnjaka oporezive poreznom stopom od 25%, nudi i građevinsku uslugu montaže dimnjaka, koristeći usluge svojih partnera. Isporuke s montažom dimnjaka fakturiraju se uz prijenos porezne obveze. Sukladno tome, za predujmove primljene za građevinsku uslugu dobave i montaže dimnjaka, račun za predujam ispostavlja se s prijenosom porezne obveze. U takvim slučajevima dešavale su se u praksi često pogreške u primjeni porezne stope kod izrade računa za predujam. Naime, uslijed nedostatka informacija, računovodstvo koje se bavi evidentiranjem predujmova, nekoliko računa za predujam izradilo uz uobičajenu stopu od 25%, te je kasnije vršen ispravak. Navedeno je rezultiralo boljom organizacijom te pravovremenim protokom relevantnih informacija o kupcu i namjeni predujma od odjela prodaje, preko računovodstva do otpreme.

Primjer knjiženja predujma za građevinsku uslugu montaže i dobave dimnjaka s prijenosom porezne obveze u slučaju kada je uplaćen manji iznos predujma (40.000,00 kn) od vrijednosti konačne isporuke (50.000,00 kn), slijedi niže:

Shema 5. Knjiženje predujmova za građevinske usluge uz prijenos porezne obveze

Transakcijski račun		Obveza za primljeni predujam	
(1) 40.000,00		(3) 40.000,00	(1) 40.000,00
(3) 10.000,00			
Potraživanja od kupaca usluga		Prihod od građevinskih usluga	
(2) 50.000,00	(3) 40.000,00		(2) 50.000,00
	(4) 10.000,00		

1. Primljen je predujam za buduću isporuku s prijenosom porezne obveze
2. Konačni račun za isporuku je izdan
3. Nastalo potraživanje djelomično se zatvara primljenim predujmom
4. Kupac plaća ostatak iznosa te se potraživanje zatvara u cijelosti

Izvor: izrada autora – prilagođeno prema Belak (2006)

Iz primjera je evidentno da se cjelokupni iznos predujma s namjenom za isporuke s tuzemnim prijenosom porezne obveze, evidentira na kontu obveze, odnosno da se pretporez ne iskazuje.

Prilikom zaprimanja predujma za isporuke s montažom, odnosno za građevinske usluge, bitno je provjeriti da li je potencijalni kupac u sustavu PDV-a, odnosno da li je obveznik poreza na dodanu vrijednost. U slučaju da nije, iako je riječ o fakturiranju građevinske usluge koju su poduzeća dužna fakturirati uz prijenos porezne obveze, račun za predujam i konačni račun za predujam evidentiraju se uz uobičajenu poreznu stopu.

4. UTJECAJ PREDUJMOVA NA FINANCIJSKE IZVJEŠTAJE

Člankom. 19. st. 2. Zakona o računovodstvu (NN, br. 78/2015, 134/2015, 120/20169, 116/2018, 42/2020 i 47/2020), propisano je koji izvještaji čine godišnje financijske izvještaje. To su:

1. Izvještaj o financijskom položaju (bilanca)
2. Račun dobiti i gubitka
3. Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti
4. Izvještaj o novčanim tokovima
5. Izvještaj o promjenama kapitala
6. Bilješke uz financijske izvještaje

Strukturu i sadržaj financijskih izvještaja propisuje ministar financija na prijedlog Odbora za standarde financijskog izvještavanja, te se objavljuje u Narodnim novinama. To su dokumenti koji prikazuju stvarno stanje poslovanja, a moraju biti istinito napisani te točno prenositi financijsko stanje poslovanja.

Člankom 44., st.1. Zakona o računovodstvu (NN, br. 78/15, 120/16, 116/18, 42/20 i 47/20), donesen je Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja (NN, br.95/16) u primjeni od 2016.g. koji je dodatno izmijenjen 2020.g. (NN, br. 144/20) i isti se koristi kod predaje financijskih izvještaja FINI u propisanim rokovima (Baica i dr., 2022:23).

Javnu objavu godišnjih financijskih izvještaja realizira FINA, kojoj su poduzetnici dužni dostaviti svoje financijske izvještaje u propisanom roku (Belak i dr., 2018:16). FINA koristi dobivene statističke podatke za uvid u kretanje gospodarstva Republike Hrvatske. Potencijalni poslovni partneri prate godišnje financijske izvještaje kao pogled u poslovanje poduzetnika te ovisno o izvještajima odlučuju o daljnjim koracima.

Od spomenutih godišnjih izvještaja, predujmovi direktno utječu na bilančne pozicije te novčane tokove u izvještaju o novčanom toku, te ih uvidom u iste ukoliko ih je poduzeće evidentiralo, možemo i pronaći na odgovarajućim pozicijama ovisno o namjeni i roku za koju su dani, odnosno primljeni (npr. za robu, imovinu, usluge i sl.).

Člankom 5. Zakona o računovodstvu, propisani su kriteriji prema kojima se poduzetnici svrstavaju u jednu od sljedećih kategorija: mikro, mali, srednji ili veliki poduzetnici. Sukladno

odredbama čl. 19. st. 3. Zakona o računovodstvu, mali i mikro poduzetnici nisu dužni sastavljati izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti, izvještaj o promjenama kapitala i izvještaj o novčanom toku.

Schiedel proizvodnja dimnjaka d.o.o. prema propisanim kriterijima spada pod male poduzetnike, no sastavlja izvještaj o novčanim tokovima za svoje interne potrebe.

4.1. Utjecaj predujmova na bilancu

Bilanca je izvještaj koji pruža informacije o financijskom položaju poduzeća, odnosno o stanju imovine, obveza i kapitala poduzeća na određeni dan.

Primanje ili davanje predujma samim računovodstvenim evidentiranjem, direktno je vidljivo u bilanci. Predujmovi se evidentiraju unutar osnovnih bilančnih pozicija, te se tako primljeni predujmovi iskazuju kao obveze, a dani predujmovi kao imovina (potraživanja).

U Hrvatskoj ne postoji zakonski propisana obveza jedinstvene primjene kontnog plana u svakodnevnom poslovanju, već razradu vrši svaki poslovni subjekt za sebe prema svojim specifičnim potrebama, pri čemu mora osigurati pozicije bilance i računa dobiti i gubitka koje su propisane Zakonom o računovodstvu (Gulin i dr., 2018).

Prema važećem Pravilniku i kontnom planu časopisa „Računovodstvo i porezi u praksi“ (Baica i dr., 2022:27-49), bilančne pozicije na kojima primljeni predujam može biti evidentiran su:

PASIVA:

- C.7. Obveze za (dugoročne) predujmove
- D.7. Obveze za (kratkoročne) predujmove

Poduzeće Schiedel proizvodnja dimnjaka d.o.o. u redovnom poslovanju od svojih kupaca najčešće prima predujmove po kojima ima obvezu izvršiti isporuku robe u što kraćem roku (do godine dana), te se oni na bilanci evidentiraju kao kratkoročne obveze.

Na bilanci možemo primijetiti kako se primljeni predujam pojavljuje na obje strane, u aktivni i u pasivi, što je specifično za predujmove.

Slika 4. Evidentiranje primljenog predujma u bilanci

AKTIVA		PASIVA	
Dugotrajna imovina	0	Kapital i rezerve	
Nematerijalna imovina	0	Upisani temeljni kapital	
		Rezerve	
Materijalna imovina	0	Zadržana dobit	
		Dobit tekuće godine	
Financijska imovina	0	Dugoročne obveze	
Kratkotrajna imovina	XXXXX	Kreditni banaka	
Zalihe		Kratkoročne obveze	XXXXX
Potraživanja		Obveze prema dobavljačima	xxxxx
Financijska imovina		Obveze za primljene predujmove	xxxxx
		Obveze prema zaposlenima	
Novac na računu	xxxxx	Obveze prema državi	xxxxx
		Obveze za PDV	xxxxx
Ukupno aktiva	XXXXX	Ukupno pasiva	XXXXX

Izvor: izrada autora

Za razliku od novčanih primitka kojima zatvaramo potraživanja za izdanu robu ili usluge, a koja se evidentiraju samo na aktivi bilance, primljeni predujmovi utječu direktno na obje bilančne kategorije. U bilanci istovremeno nastaje i kratkoročna obveza, odnosno uz uvjet *ceteris paribus* (sve ostalo nepromijenjeno), uz novac na aktivi, povećala se i pozicija pasive. Kratkoročna obveza za primljeni predujam se dodatno raščlanjuje na osnovicu koja se evidentira pod kategoriju obveze prema dobavljačima i obvezu za PDV, evidentiranu pod obveze prema državi.

Konkretno, primanje predujma pozitivno je utjecalo na poslovanje, jer je primljenim novcem poduzeće kao distributer moglo odmah platiti dobavljača od kojeg naručuje robu ili dijelove za robu koju je krajnji kupac naručio. Dobavljač naručene robe je na taj način dobio sredstva za pravovremenu isporuku i podmirenje vlastitih troškova. Izbjeglo se čekanje na naplatu potraživanja i za poduzeće dobavljača, kao i za poduzeće koje je primilo predujam. Naplata potraživanja osigurava likvidnost poduzeća, koja je posebno bitna u nesigurnim okolnostima poslovanja. Iako primljeni predujmovi povećavaju obveze poduzeća, poduzeća ih rado ugovaraju i primaju jer stvaraju pozitivan novčani tok, što je zapravo i cilj poslovanja svakog pojedinog poduzeća - naplatiti prodanu robu ili usluge.

4.2. Utjecaj predujmova na izvještaj o novčanom toku

Izvještajem o novčanim tokovima iskazuju se novčani tokovi, odnosno priljev i odljev novca i novčanih ekvivalenata u određenom vremenskom razdoblju. Izvještaj pruža zainteresiranima osnovicu za ocjenjivanje sposobnosti poduzetnika da stvara novac i novčane ekvivalente kao i potrebu poduzetnika da koristi te novčane tokove (HSFI 1.25). Drugim riječima, izvještaj o novčanom toku pruža uvid u likvidnost i solventnost koji su važni za opstanak i rast poduzeća, te pravovremeno podmirenje obveza.

Izvještaj o novčanom toku je baš kao i bilanca i račun dobiti i gubitka utemeljen na poslovnim događajima koji su zabilježeni u poslovnim knjigama poduzeća. Povezanost bilance i izvještaja o novčanom toku vidljiva je u krajnjem rezultatu, odnosno ukupni novčani tok za određeno razdoblje mora biti jednak ukupnom iznosu novca evidentiranom na kraju razdoblja u bilanci.

Prema HSFI 1.26, aktivnosti poduzetnika dijele se i prate u izvještaju o novčanom toku kao :

- 1.) Poslovne
- 2.) Investicijske (ulagačke)
- 3.) Financijske

Izvještaj o novčanom toku sastavlja se direktnom ili indirektnom metodom. Direktnom metodom prikazujemo bruto novčane primitke i bruto novčane izdatke zasebno za svaku aktivnost poduzetnika. Indirektnom metodom se novčani tok od poslovnih aktivnosti prikazuje kao usklađenje dobiti ili gubitaka za nenovčane rashode i nenovčane prihode, te promjene u kratkotrajnoj imovini (osim novca) i kratkoročnim obvezama, dok se investicijske i financijske aktivnosti prikazuju identično kao i direktnom metodom.

Predujmovi su klasificirani kao novčani tokovi, te primljeni predujmovi predstavljaju priljev novca. Prema direktnoj metodi, predujmove svrstavamo pod novčane tokove od poslovnih aktivnosti poduzetnika budući da su povezani s glavnom prihodovno-proizvodnom djelatnošću subjekta, a to je navedeno u MRS 7.15. Ovisno o tome jesu li primljeni ili dani, novčani tokovi od predujmova evidentiraju se unutar poslovnih aktivnosti na pozicijama novčanih primitaka od kupaca ili na pozicijama novčanih izdataka dobavljačima.

Prilikom primanja predujma, poduzeće Schiedel proizvodnja dimnjaka d.o.o. u izvještaju o novčanom toku evidentira novčani priljev, odnosno ostvaren je pozitivan novčani tijek.

Slika 5. Evidentiranje primljenog predujma u izvještaju o novčanom toku – direktnom metodom

IZVJEŠTAJ O NOVČANOM TOKU (DIREKTNA METODA)	
<i>Pozicija</i>	<i>Iznos</i>
Novčani tok od poslovnih aktivnosti	XXXXXX
Primici od kupaca - predujmovi	xxxxx
Novčani tok od poslovnih aktivnosti	XXXXXX
Novčani tok od investicijskih aktivnosti	
Novčani tok od finansijskih aktivnosti	
ČISTI NOVČANI TOK	XXXXXX

Izvor: izrada autora

Prema indirektnoj metodi, predujmovi su uključeni u bilančne kategorije na kojima su evidentirani, te su prikazani u ukupnom iznosu razlike u usporedbi s razdobljem s kojim se uspoređuju, primjerice kraj s početkom poslovne godine. Konkretno, ukoliko se konačne ukupne kratkoročne obveze, pod kojima evidentiramo primljene predujmove, razlikuju od početnih, samo ta razlika iznosa bit će evidentirana ovom metodom.

Redoviti priljevi su posebno važni za osiguranje stabilnosti poslovanja poduzeća, a primljeni predujmovi dodatno uklanjaju rizik nenaplaćenih potraživanja te dodatan trošak utjerivanja istih. Primitak novčanih sredstava pozitivno utječe na likvidnost i solventnost poduzeća, odnosno na sposobnost podmirivanja prvenstveno kratkoročnih obveza, koje svako poduzeće neminovno ima. Novac na računu služi i kao osiguranje plaćanja dugoročnih obveza. Plaćanje unaprijed uklanja probleme u koje poduzeća mogu upasti ukoliko kupcima daju duži rok plaćanja, nego li poduzeću daju njegovi dobavljači, jer se može desiti da u određenom trenutku ostanu bez dovoljno novčanih sredstava. Kreditiranje kupaca produljenim rokom plaćanja najčešće rezultira povećanom prodajom roba ili usluga, stoga je na svakom poduzeću procjena primjerenog roka plaćanja koji bi zadovoljio obje strane, bez da negativno utječe na obujam prodaje.

5. ZAKLJUČAK

Postupanje s predujmovima u Hrvatskoj je porezno definirano Zakonom o porezu na dodanu vrijednost i Pravilnikom o porezu na dodanu vrijednost, te Zakonom o računovodstvu, stoga je posebno bitno da računovodstvo svakog poduzeća prati i primjenjuje iste ukoliko evidentira predujmove.

U trenutku uplate predujma, nastaju i određene obveze za uplatitelja i primatelja predujma. Primatelj predujma dužan je izdati račun za predujam sa svim propisanim elementima, osim u slučaju kada će i isporuka biti obavljena u istom poreznom razdoblju. Zaprimljeni račun za predujam služi uplatitelju kao podloga za pravo odbitka pretporeza. Primatelj je također obvezan oporezovati račun za predujam po istim pravilima oporezivanja primijenjenim na budući račun, što zna biti razlogom pogrešnog evidentiranja uslijed nedostatka relevantnih informacija. Po završetku isporuke, ispostavlja se konačan račun, te poduzeće ima obvezu izravnjanja računa za isporuku s računom za predujam.

U praksi se najčešće iznos predujma poklapa sa vrijednošću isporuke budući da se uplatitelj referira na sklopljeni ugovor ili pak poslanu mu ponudu, no mogući su slučajevi da je iznos uplaćenog predujma veći ili manji od konačne vrijednosti dobara ili usluga. Ovisno od slučaja, uplatitelj mora uplatiti razliku, ili pak suprotno, primatelj vratiti višak uplaćenih sredstava ili dogovoriti prenamjenu predujma za buduće isporuke.

S danom pristupanja Europskoj uniji, mnogim hrvatskim poduzećima otvorena su vrata za širenje poslovne djelatnosti i izvan granica države, no u većini članica Europske unije predujam nije oporeziv. Zakonodavac je stoga prilagodio propise te ne postoji obveza oporezivanja predujmova primljenih od strane kupaca iz Europske unije, ali i trećih zemlja. Samim time, u poslovanju s inozemstvom, ne postoji ni obveza izdavanja računa za predujam.

Utjecaj predujmova na poslovanje poduzeća možemo vidjeti direktno u bilanci i izvještaju o novčanom toku. Primanje predujma svakako je pozitivna aktivnost, jer omogućava poduzećima nesmetano poslovanje uz siguran novčani priljev, koji pak omogućava planiranje daljnjih poslovnih aktivnosti, a bez gubitka dragocjenog vremena i dodatnog troška utrošenog na naplatu potraživanja.

LITERATURA

- Baica, N. (2020).** Predujmovi – porezno i računovodstveno postupanje. *Računovodstvo i porezi u praksi*. 3, str. 79 – 96.
- Baica, Z., Baica, N., Milinović, I., (2022).** Sastavljanje bilance za poduzetnike na dan 31.12.2021. *Računovodstvo i porezi u praksi*. 2, str. 23 – 53.
- Belak, V. (2006).** *Profesionalno računovodstvo: prema MSFI i hrvatskim poreznim propisima*. Zagreb: Zgombić & Partneri
- Belak, V., Božina, A., Brkanić Pongračić, S., Brkanić, V., Cirkveni Filipović, T., Dremel, N., Guzić, Š., Jurić, Đ., Markota, Lj., Petarčić, I., Turković-Jarža, L., Vuk, J. (redaktor: Guzić, Š.) (2018).** *Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja*. XI. Izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: RRiF-Plus
- Cirkveni Filipović, T., (2016).** *Hrvatski računovodstveni sustav : HSFI, MSFI, MRS, Tumačenja i ZOR s komentarom : (službeni i pročišćeni tekstovi za Hrvatsku)*. VII. izdanje. Knjiga III. iz ciklusa: Računovodstvo poduzetnika. Zagreb: RRiF-Plus
- Cirkveni Filipović, T., Markota, Lj., (2019).** Porezno i računovodstveno postupanje s predujmovima za obveznike PDV-a. *Računovodstvo, revizija i financije*. 7, str. 95 - 102.
- Gulin, D., Vašiček, V., Dražić Lutilsky, I., Perčević, H., Hladika, M., Dragija Kostić, M., (redaktor: Gulin, D.) (2018).** *Računovodstvo II.: evidentiranje poslovnih procesa*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
- Jurić, Đ. (2021).** Predujmovi u trgovini s računovodstvenog i poreznog motrišta. *Računovodstvo, revizija i financije*. 10, str. 19 – 24.
- Minimax (2016).** Ponuda ili predračun? Dostupno na: <https://www.minimax.hr/blog-ponuda-ili-predracun/> (pristupljeno: 31.08.2022.)
- Mišljenja Porezne uprave (2020).** Prijenos porezne obveze - predujam. *Računovodstvo i porezi u praksi*, 8, str. 112 – 113.
- Zakon o računovodstvu (NN, br. 78/2015, 134/2015, 120/2016, 116/2018, 42/2020 i 47/2020)** Dostupno: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_07_78_1493.html (pristupljeno: 28.06.2022.)

POPIS SLIKA

Slika 1. Primjer izdane ponude.....	14
Slika 2. Primjer računa za predujam sa potrebnim elementima.....	15
Slika 3. Konačni račun s prikazom izravnjanja s računom za predujam.....	17
Slika 4. Evidentiranje primljenog predujma u bilanci.....	26
Slika 5. Evidentiranje primljenog predujma u izvještaju o novčanom toku.....	28

POPIS SHEMA KNJIŽENJA

Shema 1. Primjer knjiženja kratkoročnog predujma.....	12
Shema 2. Primjer knjiženja primljenog predujma kad je račun jednak iznosu predujma.....	18
Shema 3. Primjer knjiženja primljenog predujma kad je račun viši od iznosa predujma	19
Shema 4. Primjer knjiženja primljenog predujma kad je račun niži od iznosa predujma.....	20
Shema 5. Knjiženje predujmova za građevinske usluge uz PPO.....	23